

Pozi Simonds: Tamara Dru

(*Letter from London #9, Strip Vesti, Novi Sad, 2007,*
urednik Zlatko Milenković)

Pozi Simonds (Posy Simmonds) je rođena 1945. godine u Engleskoj, obrazovala se u Engleskoj i Francuskoj, a u tim zemljama je uglavnom i radila. Bila je uspešni ilustrator i imala nekoliko humorističkih serijala u više engleskih dnevnih novina. Uradila je i više knjiga za decu, ali nije bila prepoznata kao vrhunski stripski autor.

Njen snažni proboj u mali krug izuzetnih stripskih stvaralaca dogodio se posle objavljivanja njenog grafičkog romana *Džema Boveri* (*Gemma Bovery*, „Jonathan Cape“, 1999),

originalno objavljivana u nastavcima, subotom, u *Gardi-janu* (*The Guardian*). To je priča o mladoj ženi koja pokušava da nađe

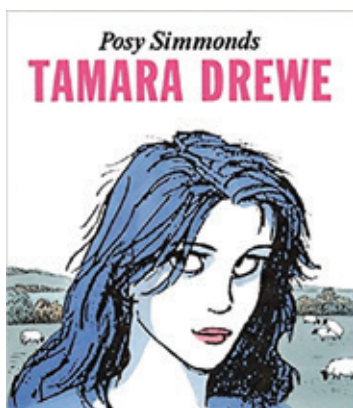
smisao života i popravi svoju bračnu situaciju odlaskom iz Londona u malo mesto u Francuskoj. Priča je inspirisana roma-

nom *Gospođa Bovari* (*Madame Bovary*, Gustave Flaubert) pa, kao i u ovom slavnom romanu, dolazi do preljube i tragičnog završetka. Posle toga, Pozi je objavila knjigu karikatura *Literarni život* (*Literary Life*, „Jonathan Cape“, 2003), sa duhovitim opaskama iz sveta pisaca i knjižara, a zatim grafički roman *Tamara Dru* (*Tamara Drewe*, „Jonathan Cape“, 2007).

Ljubitelji stripa i stručna kritika su odlično primili Pozine suptilne grafičke romane iz savremenog života, tako da poslednji broj američkog kritičkog magazina o stripovima (*The Comics Journal*, novembar 2007) ima na naslovnoj strani ilustraciju iz *Džeme Boveri* i intervju sa Pozi na čak 40 stranica.

Najnoviji grafički roman, *Tamara Dru*, ima zaplet koji je opet inspirisan jednom knjigom (*Far From the Madding Crowd*, Thomas Hardy).

Bračni par Hardiman, Bet i Nikolas, žive na velikoj farmi u ruralnoj Engleskoj. Nikolas je pisac i uglavnom živi i piše u odvojenoj kućici na farmi, osim kada ne jurca za drugim ženama. Bet je odgovorna supruga koja brine o mužu, dosta uspešnom piscu, i vodi brigu o farmi kao

Predomišljanja mlade devojkje

i o nekoliko udobnih apartmana, preuređenih ambara, sređenih i izdatih piscima koji traže mir da bi stvarali.

Tamara je njihova komšinica koja posle smrti svoje majke počinje više da živi na nasleđenoj farmi,

mada često i dalje odlazi u London, pre svega poslom jer piše jednu autobiografsku rubriku u nekom magazinu.

Tamara je veoma lepa (posebno

posle plastične operacije nosa) i pobuđuje zainteresovanost mnogih žitelja na farmi Hardmanovih, kao i u samom selu.

Međutim, njen glavni interes je mladi muzičar iz Londona, pomalo divljeg karaktera, koji nije preboleo svoju prethodnu devojku. Osim toga, dve seoske devojčice počinju da zavide Tamari na njenom načinu života, a posebno na zgodnom i poznatom muzičaru. One se krišom uvlače u Tamarinu kuću u njenom odsustvu, probaju njene haljine i parfeme i maštaju o njenom mladiću.

Tamara privlači pažnju na svakom koraku

Priča se završava sa dve tragedije, a preživeli nastavljaju dalje sa ranama koje će možda zaceliti tokom vremena.

Pretpostavljam da će ljubitelji avanture i akcije posle ovog uvoda odustati od

čitanja ove knjige a da će zainteresovani za književnost odlučiti upravo suprotno. Međutim, ovaj strip je ipak izuzetan i za svaku preporuku.

Crtež je blago karikaturalan, ali sa elegantnom linijom i bogatstvom detalja (stvari u kuhinji, garderobe protagonista, ruralni pejzaži, grupni obroci), kako samo jedna suptilna i inteligentna žena može da opaža. Tu su mlade žene sa problemima,

devojčice kojima je dosadno, supruge koje pate, neodgovorni muškarci i, iznad svega, stalna socijalna interakcija među likovima, često oko obroka

Erotski susret

gde su hrana i piće detaljno prikazani, kao u retko kom drugom stripu. Izvinjavam se muškim autorima, ali detaljna psihologija i uverljivost, posebno ženskih

likova, sa damama koje su u rastrojstvu i premišljanju, je daleko iznad svega što su muškarci napravili sa ženskim karakterima u stripu.

Mekane linije izvučene rukom Pozi Simonds čine celu priču blagom i podnošljivom, ali oštre životne situacije se ipak probijaju na površinu. Radi se o savremenom životu i frustracijama koje

Socijalizacija oko stola sa hranom i pićem

svi mi i te kako osećamo. Potpuno razumemo situacije i dešavanja, potpuno verujemo onome što se dešava. Čekamo razrešenje,

nemoćni da išta učinimo, kao i u našim sopstvenim životima. Na kraju, ostaju osobe koje su tužne sto nisu više i na vreme učinile za sebe same kao i za one oko njih, a to je osećanje koje i sami često imamo i ne treba da ga zanemarimo i zaboravimo.

Zdravko Zupan: Vek stripa u Srbiji

(*Letter from London #10, Strip Vesti, Novi Sad, 2008, urednik Zlatko Milenković*)

Zdravko Zupan (1950) se već više decenija bavi crtanjem, izdavaštvom, pisanjem, istorijskim istraživanjima i popularizacijom stripova. Ova knjiga je rezultat njegovog izuzetnog angažovanja i poznavanja materije, kao i posedovanja kolekcije koja sadrži skoro sve što je ikada objavljeno u Srbiji.

Zupanova knjiga predstavlja kapitalno delo u srpskoj umetnosti i kulturi, a posebno u umetnosti stripa. Primećujem da su mnogi zatečeni ovim delom jer su stručni komentari za sada sporadični i knjiga je propraćena skromnom prezentacijom u Pančevu. Dakle, u nedostatku temeljitih recenzija od strane naših kritičara i poznavalaca stripa, pokušaću da dam kratki, lični doživljaj ove

Zdravko Zupan, autor knjige

knjige, baziran na preko 40 godina pracenja naše stripske scene.

Malo država se može pohvaliti ovakvim sveobuhvatnim radom iz istorije ovog segmenta umetnosti. Kako je neko jednom rekao u *Strip Vestima*: "I mnogo veće kulture bi nam pozavidele na Zdravku Zupanu", kao istoriografu i komentatoru stripa. Knjiga pokriva rane stripove sa početka 20. veka, detaljno objašnjava stvaralaštvo pre Drugog svetskog rata, analizira bogato izdavaštvo od kraja rata do 90-ih godina, i konačno popisuje fanzine i individualne napore da se strip održi do početka 21. veka. Možda će jednoga dana strip biti upamćen kao jedan od najznačajnijih oblika kulture u 20. veku, pri čemu Zupanova knjiga to upravo potvrđuje kada je Srbija u pitanju.

Knjiga je nabijena podacima i prepoznaje se ogroman rad i dugogodišnje istraživanje. Ono što ja najbolje poznajem je izdavaštvo od 50-ih do 90-ih godina prošlog veka i nisam mogao da uočim ni jednu faktografsku grešku, a sa druge strane, saznao sam podatke koje nisam znao. Neki segmenti ove duge isto-

rije su već detaljnije obrađivani u istoriografskim delima (Bogdanović, Draginčić, Tucakov, Jovanović, Zupan, itd) ili esejističkim radovima (Pavković, Đukanović, Đukić, Ivkov, Stojanović, Zupan, itd), tako da sa svim tim radovima imamo veoma dobro pokriven jedan važan segment osvetljavanja i razumevanja jedne umetnosti, a to su kritika i faktografija.

Knjigu sam na početku nazvao kapitalnom iz sledećih razloga:

- ▶ Ovo je istoriografska, dakle referentna, knjiga kojoj se uvek možemo vraćati u slučaju da nam trebaju podaci iz jednog veka duge istorije stripa u Srbiji
- ▶ Knjiga daje uporište svima nama koji volimo strip i dokazuje da se mi ne bavimo nečim što je za neodraslu decu, već nečim što ima istoriju, raznovrsnost i kvalitet
- ▶ Knjiga konačno stavlja tačku na nekada popularne diskusije da li je strip

umetnost ili nije. Ako jedna oblast ljudskog stvaralaštva ima ovako bogato trajanje i faktografiju, onda je to stvaralaštvo definitivno umetnost.

Knjiga je odštampana na kvalitetnom papiru i sa puno ilustracija, što je neophodno za

jednu vizuelnu umetnost kao što je strip. Pisana je tokom dugog niza godina, ali izgleda da je prelomljena u žurbi. Nadam se da će sledeće izdanje učiniti knjigu još bolje tehnički pripremljenom, dakle sa uvodom od strane

autora i/ili kolega, kratkom biografijom autora i naročito poglavljima, sadržajem i indeksom, što bi nam omogućilo da se lakše krećemo kroz knjigu.

Stripska istoriografija